

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so, proste poštne. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

..... Glasilo sloven skih rudarjev.

Sem z zavarovanjem proti nezgodam za rudarje!

Po štirimesečnem presledku je zakonodajni zbor avstrijski pričel zopet delovati, komaj pa se je 21. oktobra t. l. vršila prva seja, že je državni zbor nosil zopet staro lice, že so se zopet pokazale stare navade, njegove in avstrijske vlade. Najprej državne potrebe, potem strankarske oziroma narodnostne stvari in nazadnje šele zadeve delovnega ljudstva. Te pa po navadi šele takrat, če preostaja sploh še kaj časa. Zavlačenje in zapostavljanje vsega, kar bi imelo priti v prid delavcem, to je sploh že stara kronična bolezen avstrijskega parlamentarizma, v tem ima prakso. Tudi kar se tiče zavarovanja rudarjev proti nezgodam skuša, kakor se zdi, po svojem sistemu svojo frivolo igrati nadaljevati. Strahovito dolga in mučna pogajanja za nezgodno zavarovanje rudarjev gotovi gospodi očitno še ne zadostuje; ne zadostuje ji, da so se prizadeti krogi v prvi vrsti rudniški podjetniki in rudarji glede vpeljave prepotrebne nezgodnega zavarovanja končno pogodili, kajti sedaj šele stopajo na plan najzagrizenejši sovražniki delavcev pod krinko »ljudskih zastopnikov«.

Kar se naravnost ne more preprečiti, se zavleče ali pa celo onemogoči, kajti državni zbor ne bo dolgo ostal skupaj in potem bodo najnужnejši predlogi o delavskem varstvu romali zopet lahko v skrinje za akte, kjer jih bodo moli lahko naprej jedli.

Avstrijski bratovsko skladnični škandal naj bi po nazoru gotove gospode obstojal dalje. Bratovske skladnice, ki živeti ne morejo in umreti ne smejo, in ki naj bi predstavljale neke vrste dobrotvornih ustanov, so zaradi tega ker ne obstoji za rudarje nobenega zavarovanja proti nezgodam, rudarjem naravnost nevarne. Glavni vzrok nevarnosti, ki tiči v teh »dobrotvornih zavodih« je ta, ker bratovske skladnice nimajo v sebi potrebne življenjske sile, tem manj pa pogojev za potrebni razvoj; ker že njihova organizacija in sestava v pričo visokih števil o nezgodah v rudništvu vsako možnost glede njihovega razvoja v naprej popolnoma izključuje. Po revirjih nastopa za povrstjo, kakor nalezljiva kuga, bankerot bratovskih skladnic, katerega se z vsemi mogočimi sredstvi skuša, razume se, da vselej na račun rudarjev samih, poravnati.

Višje prispevke, nižje, oziroma manjše provizije — tako se glase sredstva, katerih se na celi črti poslužujejo kot zdravila za popravilo nezogibnih polomov. Kdor se hoče prepričati, temu zadostuje kratek pogled v uradno poročilo o bratovskih skladnicah in takoj bo uvidel, da bratovske skladnice nobene življenjske moči v sebi sploh niti ne morejo imeti. Bratovske skladnice so k večjemu zavodi z donečim imenom, ki se na videz lepo bleste, katerih pomoč in dobrotvornost pa je napram visočini prispevkov, ki jih rudarji morajo plačevati naravnost smešna.

Nova statistika o bratovskih skladnicah za leto 1910 nam pove, koliko bratovsko skladničnih članov je samo v tem enem letu postalo za delo nezmožnih (invalidov).

Dotično število se glasi:

vsled ponesrečb v službi	240 članov,
vsled drugih vzrokov	3049 članov,
umrlo vsled ponesrečb	184 članov.

Skupno število invalidov, torej za delo nesposobnih rudarjev pa je bilo leta 1910 27.232.

Teh par suhih števil osvetljuje gotovo zadosti bratovsko skladnično sramoto, ki je za Avstrijo tak škandal, da ne more biti hujšega.

Ako se nezgodno zavarovanje za rudarje ne izvede, tedaj bo s tem izvršen nad rudarji brezstiden, do neba kričeč zločin. Tudi na ozdravitev bratovsko skladničnih razmer bo le tedaj mogoče misliti, ako bo nezgodno zavarovanje prevzelo znaten del bremen, ki sedaj bratovske skladnice vsled velikega števila ponesrečb tiši k tlom.

Po dolgih desetletjih se je končno vendarle uveljavilo prepričanje, da je tako razmerje ne le škandal, temveč zločin. Resničnosti dejstev, ki jih je strokovna organizacija rudarjev vedno

navajala, se vlada ni mogla nadalje upirati, priznati je morala, da od rojstva že bolehnih bratovske skladnice ne morejo vršiti ob enem nalogo zavarovalnic, ki naj bi v zadostni meri nudile h kratu starostno, invalidno in nezgodno zavarovanje ter zavarovanje vdov in sirot. Na zahtevo rudarjev, proč z bratovskimi skladnicami sploh, ni hotela pristopiti, že zaradi tega ne, ker so tej zahtevi nasprotovali rudniški podjetniki.

Tudi rudniški podjetniki so končno morali v svojem trdovratnem nasprotovanju napram uvedbi nezgodnega zavarovanja za rudarje odnehati.

S tem pa je pot postala prosta in vlada se je po trdopolnem prizadevanju rudarske organizacije ter njenih zastopnikov in po dolgem držanju končno odločila predložiti tozadevno zakonsko predlogo. O predlogi so posvetovalne korporacije, delavni svet ter industrijski svet že izrekli svoje mnenje, obe korporaciji sta predlogi pritrdili tako, da jo je bilo mogoče izročiti že narodnogospodarskemu odseku državnega zbora. Narodnogospodarski odsek je predlogo tudi že rešil, in priznati se mora, da v zelo kratkem času. Dasi se je narodnogospodarski odsek z rešitvijo predloge glede nezgodnega zavarovanja rudarjev požuril, so gospodje postavodajalci v zbornici drugega mnenja. Le nobenih zakonov o delavskem varstvu, le nobenega, če prav tudi malenkostnega zavarovalnega zakona za 180.000 delavcev v rudništvu, to je, kakor se zdi, nazor izvestnih gospodov v državnem zboru, navzlic temu, da ti gospodje dobro vedo, da je povsem krivično, da so ravno rudarji, kio pravljajo najbolj nevarno delo od nezgodnega zavarovanja, katerega ostalo industrijsko delavstvo uživa že skozi 25 let, izključeni.

Rudarji imajo dosti vzrokov stati na straži, ker se v pričo žalostnih razmer v državnem zboru ne smejo zanašati izključno le na ta državni zbor, temveč morajo z vso resnobo upoštevati vprašanje, če niso v svojem lastnem interesu dolžni z vso močjo javno pokazati, da niso voljni neznosne razmere, v katerih se osobito glede svojega varstva nahajajo, še nadalje prenašati. Zaupniki njihove organizacije so že ukrenili vse potrebne korake, da množice rudarjev na demonstrativen način za svojo opravičeno zahtevo nastopijo. V vseh avstrijskih rudniških revirjih so se že vršili dne 26. oktobra in tudi 1. in 2. novembra t. l. javni shodi rudarjev, na katerih se je državni zbor resno opominjalo naj prizadeje krivico rudarjem čim prej popravi in prepotrebno nezgodno zavarovanje končno sklene. S tem pa seveda gibanje za doseg tega nad vse važnega postulata ni še zaključeno, kajti prihodnji dogodki v državnem zboru bodo šele pokazali, če bodo rudarji prisiljeni stopiti na cesto ali ne. Na vsak način pa se kapitalističnim delavskim sovražnikom mora pokazati, da pomenja nezgodno zavarovalni zakon za rudarje več, kakor marsikatera druga državna potreba. Na čelo jim bo treba pritisniti pečat sramote, da se bo poznalo, da so oni tisti, ki iz zločnosti, sebičnosti in maščevalne hudobije jamskim sužnjem potrebno nezgodno zavarovanje ne privoščijo. Na vseh shodih je bila sprejeta sledeča resolucija:

»Današnji javno zborujoči shod rudarjev ponovno poudarja, da je invalidna provizija in provizija vdov ter sirot, ki jo dajejo bratovske skladnice, v vsakem oziru nezadostna. Z ozirom na te okoliščine smatrajo rudarji za pravcato sramoto, da se vlada in meščanske stranke sistematično trudijo, da preprečijo zakonitev prepotrebne socialnega zavarovanja. Vsled tega pa niso le delavci, vposleni v industriji, temveč tudi rudarji, težko oškodovani, zlasti še, ker spaja vlada zboljšanje rudarskega zavarovanja v splošnem, zlasti pa uresničenje zavarovanja zoper nezgode z zakonitvijo socialnega zavarovanja. Uvažujoč dejstvo, da vsled zavlačevalne taktike, katere se vlada in meščanski poslanci vedoma in namenoma poslužujejo, v doglednem času uresničenja socialnega zavarovanja ni pričakovati, pozdravlja shod, da sta »Unija« in socialno demokratični poslanci pozvali vlado, naj še pred ugotovitvijo socialnega zavarovanja uvrsti rudarje v že obstoječe delavske teritorialne zavarovalnice proti ne-

zgodam. Vlada je sedaj upravičenost zahteve rudarjev po zavarovanju zoper nezgode, ki naj se ugotovi, priznala s tem, da je tozadevno predlogo predložila končno državnemu zboru. Vendar pa zbrani rudarji globoko obžalujejo, da vlada, ustrezajoč želji rudniških podjetnikov, zavzema trdovratno stališče, po katerem ne bi se rudarji uvrstili v že obstoječe teritorialne delavske zavarovalnice proti nezgodam, temveč, da se zavarujejo v posebni zavarovalnici. V pričo teh dejstev bi nadaljni boj rudarjev za takojšnjo uvrstitev v teritorialne delavske zavarovalnice proti nezgodam bil za vlado, meščanske poslance in tudi rudniške podjetnike dobro došlo sredstvo, da bi porabili tak boj za pretezo za zopetno umetno zavlačevanje uvedbe prepotrebne zavarovanja. Priložnost za tako pretezo, oziroma izgovor, pa rudarji nasprotnikom slehrnega rudarskega varstva ne morejo dati, ker nočejo prevzeti odgovornosti za to, da bi bilo na stotine pohablencev, vdov in sirot še nadalje oškodovanih za nezgodno rento. Z ozirom na vsa ta dejstva zahtevajo rudarji od državnega zbora takojšnjo rešitev vladne predloge glede zavarovanja rudarjev zoper nezgode.«

VII. Strokovni kongres.

Kongres avstrijskih strokovnih organizacij, ki se je vršil na Dunaju začetkom meseca oktobra, je bil po petdnevni zanimivi in jedrati razpravi zaključen. Zlasti zanimiva in aktualna je bila razprava glede socialne politike in delavskega varstva. Zastoj na polju socialnega zavarovanja in delavske oskrbe pojasnjuje najzgovornejše sedanji gospodarski in politični moment v državi. Neprestano ojačenje delavskih organizacij je prisililo podjetnike, da so pričeli snovati svoje obrambne zveze in izvajati konservativno kapitalistično politiko. Nasprotje med tema dvema razredoma — delavskim in kapitalističnim — se poostruje bolj in bolj. To nasprotje se odraža pri vseh razpravah in sklepih raznih kongresov podjetnikov in meščanskih politikarjev, in to nasprotje povdarja in pospešuje obenem neprestano vladno in kapitalistično časopisje in državna birokracija. Posledice tega poostrujočega se nasprotja je splošni zastoj v socialni politiki. Pri avstrijski vladi prihajajo v poštev le kapitalistični interesi. Postopanje avstrijske vlade napram kongresu o delavskem varstvu, ki se je vršil v Bernu. Razpoloženje avstrijskih »poklicanih faktorjev« se je še zgovornejše izrazilo na industrijskem kongresu, ki se je vršil pretečeni mesec v mestu Ustje na Češkem. Predsednik tega kongresa se je glasno pritoževal, da vlada v avstrijski državni zbornici protikapitalistični duh. Ministrski svetnik Kreutbrück, je pa nato odkrito izjavil, da bode pri vladi mnenje in voljo predsednika odločno zagovarjal. Te besede osvetljujejo stališče vlade napram delavstvu, ki opravičeno zahteva modernejšo socialno politično zakonodajo. Vlada in kapitalistični krogi so proti uvedbi delavskega varstva in socialnega zavarovanja, in kar je še hujše, hoče se obenem poslabšati sedanje redke in nepopolne delavsko varstvene odredbe, kakor je to opaziti v zadnjem času na primer pri državno železniških obratih.

Potrebno je bilo torej, da se strokovni kongres s tem vprašanjem obširno in temeljito peča. Zastoj v socialni politiki nam priča, da postaja tudi v Avstriji razredni boj čim ostrejši in obširnejši. Resolucija, ki je bila tozadevno sprejeta na kongresu povdarja, da se je zlasti treba bojevati proti nameravanemu poslabšanju dolečb glede delvskega varstva in proti izvedbi socialno politične reakcije. S sklepom, da naj se pri državni strokovni komisiji ustanovi posebno sekcijo za delavsko varstvo se je obenem dalo tej panogi socialnega gibanja potrebno praktično podlago.

V naslednjem podamo kratko izvestje najvažnejših poročil in sklepov kongresa.

Poročilo o delovanju državne strokovne komisije je podal sodrug Hueber. Omenil je poseben pomen letošnjega kongresa, ki se vrši po dvajsetih letih od prvega. Pregledal je uspešno delovanje organizacije v teh dvajsetih letih, ter omenil vzajemni sklad ustanovljen pri komisiji

in ki se je v zadnjih letih izredno pomnožil. Zveze podjetnikov so menile porušiti zgradbo organizacije v letu, ko je bilo potrebno skleniti razne pogodbe. Niso pa upale izvesti svoje namene. Ustrašile so se denarne in moralne moči naše organizacije.

O mladeniški organizaciji je poročal sodrug Grünwald, ki je priporočal podpiranje mladeniške organizacije. Snuje naj se mladeniške oddelke v strokovnih organizacijah. Mladeniška organizacija koristi nemalo razvoju strokovne, ker vzgaja zavedne in navdušene bojevnike.

O delovanju c. kr. delovnega statističnega urada je poročal poslanec sodr. Müller. Delovni svet, ki je pridružen delavnemu statističnemu uradu obstoji iz 48 članov in sicer iz 12 delavcev, 12 podjetnikov, 12 višjih znanstvenikov in 12 državnih uradnikov. Nam je torej omogočeno nadzorovanje urada, ki izvršuje koristne socialno politične posle. Ali vlada jemlje uradu pod pritiskom kapitalističnih eksponentov bolj in bolj svoj koristni vpliv. Delo delavnega statističnega urada ne more biti tako uspešno, kakor bi lahko bilo, ker je v prvi vrsti vlada sama, ki ga ovira in ne izvaja odredbe urada. K temu je še dodati, da se vlada ne zadovolji več le z odobritvijo predlogov od strani delovnega sveta, temveč, da morajo odredbe urada odobriti še dva druga sveta.

O zakoniti uredbi dela na domu je poročal poslanec sodrug Smitka. V Avstriji imamo glede uredbe dela na domu svoje posebnosti. V Franciji in v Nemčiji, zlasti pa v Avstraliji in na Angleškem imajo potrebne tozadevne zakonite odredbe. Socialno demokratični člani delovnega sveta so že izdelali svoj popolni in točni načrt in zbrali potrebni material za uvedbo novega zakona, ki naj določa in regulira delo na domu. Vlada pa noče predložiti zbornici novega zakonskega načrta! — V resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta, se povdarja, da naj veljajo pri sestavi novega zakona sledeča načela: Določitev pravno obveznih minimalnih mezd in drugih delovnih pogojev potom enake komisije za delo na domu. Ostre predpise glede delavnic na domu. Odprava dela na domih, kjer se nahajajo osebe, ki imajo nalezljive bolezni in uničenje blaga izvršenega po prestopku te prepovedi in sicer na stroške podjetnikov. Prepoved pridobinskega otroškega dela. Inšpektorje za delo na domu naj se jemlje izmed delavskih krogov. Natančno izvedbo liste o podjetnikih, delu na domu in posrednih mojstrih ter redni predložitvi iste obrtnim nadzornikom in bolniškim blagajnam. Prepoved izročitve dela na domu potom drugih oseb. Mezdne knjižice in razglasitev mezdne tarife. Bolniško in nezgodno zavarovanje za delavce na domu. Polno prispevno obremenitev glavnih podjetnikov za delavce na domu in mojstra od komada. Omogočitev razširjenja posamezne pogodbe za delo na domu na druge v poštevh prihajajoče podjetnike potom sklepa komisije ter končno zagotovitev vzdržanja tozadevnih zakonov z zagrožitvijo učinkujoče kazni. Dolžnost delavskih organizacij je, da posvetijo posebno pozornost organizaciji delavcev na domu, da se odstrani nezasišne pomanjkljivosti pri delu na domu in da se doseže boljše delovne pogoje.

Nato sledi poročilo Hanuscha o točki Državni zbor in delavsko varstvo.

Poročevalec je prečital po končanem zanimivem referatu resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta in ki z obžalovanjem povdarja, da ni parlament glede na socialno politiko prišel niti za korak naprej. Te stagnacije je kriva predvsem vlada sama in obstrukcija meščanskih strank in postopanje gosposke zbornice, ki je očitno sovražno delavstvu. Samopašno postopanje gospodujočih razredov onemogoči vsako uspešno socialno politiko. Predloge socialnih demokratov se brutalno in brezpogojno odklanja. Kongres protestira nadalje proti neodgovornemu zavlačevanju socialno zavarovalnega zakona in vseh ostalih od socialno demokratične zveze predloženih zakonskih načrtov, ki so menili izboljšati socialne in zdravstvene razmere delovnega ljudstva.

Kongres protestira proti vladnemu sistemu, ki odpravlja socialno zakonodajno delo z brezpomembnimi odredbami. Kongres zahteva ponovno takojšnjo in popolno izvedbo socialno političnih zakonov.

O carinskih in trgovinskih pogodbah je podal zanimivo in jedrnat poročilo sodrug dr. Renner. Iz tega poročila je razvidno, da je politika avstrijske vlade tudi gospodarsko docela zgrešena.

Po končani debati in po sprejetju raznih predlogov se je zaključilo VII. strokovni kongres, ki je trajal šest dni in ki je bil po važnosti sklepov in razprav za napredek organizacije brezdvomno globokega pomena.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarja“!

Važna znamenja v resnem času.

Nedavno tega je časopisje prineslo brzojavno vest o dogodku na Angleškem, ki bo gotovo še mnogokrat obračal vso pozornost nase, ker ta dogodek najbrže postane mejni kamen dosedanjih razrednih bojev, ki se prej kot ne vsled njega bodo občutno poosttrili.

Dogodek, za kateri gre, je sledeči: Podjetniki na Angleškem so z »obratno glavnico« 50 milijonov liver šterlingov (1200 milijonov K) ustanovili »obrambno zvezo podjetnikov za združena kraljestva«, namreč za celo Veliko Britanijo. Izdani oklic, ki pozivlje vse industrialce za pristop v novo podjetniško zvezo, so podpisali poleg industrialcev tudi veliki trgovci in — profesorji prvega vseučilišča na Angleškem v Oxfordu, kajti tudi veda in znanost stoji dandanes že ob boku organiziranega oderuštva.

Vsi ti omenjeni krogi kličejo in navdušujejo vse, kar je podjetniškega, naj se organizira v podjetniški organizaciji v »obrambni zvezi«. Agitacijski oklic trdi smelo, da je nujno potrebno braniti svobodo podjetnikov napram delavcem in delavskim organizacijam. Ta akcija angleških kapitalistov je tako dalekosežnega pomena in tako globokosežnega značaja, da zna vsled nje v javnem življenju biti temeljit obrat, ki bi se seveda ne omejil samo le na Angleško, temveč bi vse dosedanje razredno razmerje do fundamentov omajal po celim svetu. Kaj čuda, da se je pred posledicami, ki jih bo korak angleških kapitalistov moral nezogibno roditi, velik del londonskega in tudi ostalega angleškega časopisja že ustrašil in da mu je pri pomisleku že na baje tako potrebne obrambne boja šinil v kosti strah in groza. Toda zastoj so in bodo vsa tozadevna svarila, zastoj bodo vsi opomini, da je ravno sedaj posebno nevarno prilivati olja v ogenj velikanskih socialnih bojev, zastoj vse, kajti angleški kapitalisti se nahajajo na pohodu.

Ko je pred kakim poldrugim letom imel profesor narodnega gospodarstva Brentano, v Monakovem velik spor z voditeljem nemških izkoriščevalcev Tillem glede pomena strokovnih organizacij in minimalnih plač, je v javnosti obrnilo nase pozornost pismo, ki ga je pisal neki angleški podjetnik Brentanu, v katerem je strokovne organizacije delavcev hvalil in priznaval. Takrat se je našlo zelo mnogo ljudi, ki so z ozirom na to razumno sodbo, ki jo je izrekel, če prav le eden podjetnik, pripisovali veliko več kakor pa navadni izjavi posameznega človeka, ker so to izjavo smatrali kot nekaj odmev nazorov, ki vladajo v vrstah podjetnikov na Angleškem. Da, celo tako resno se je to izjavo smatralo, da niti izjava nekega drugega podjetnika, ki jo je podal preje v nasprotnem smislu ni mogla druge omajati.

Značilno je tudi, da je zastopnik angleških strokovnih organizacij na konferenci tajnikov central strokovnih zvez v posameznih državah ki se je vršila pred kratkim v Curihi, dejal, da pri njih doma podjetniki niso enotno organizirani in da so vsled te okolnosti plačilni boji angleških delavcev več ali manj le krajevnega značaja. In je bilo to rečeno po skušnjah zadnjih let — po splošni stavki rudarjev in transportnih delavcev, se da pač lahko presoditi, kako daleč in globoko se je med angleškim delavstvom utrilo »dobro mnenje« o podjetnikih in »zaupanje« v nje!

Taki nazori nam na kopni Evropi seveda marsikaj kar se nam po pravici zdi nepravilnega, pojasnjujejo, če prav jih z našim pojmovanjem nikakor ne moremo spraviti v sklad.

In sedaj na enkrat, kakor strela iz jasnega, prihaja poročilo, da so si podjetniki ustanovili enotno organizacijo in vrh tega še s tako denarno močjo, da se je res nujno treba bati najhujših stvari. Ustanovitev angleške »obrambne zveze podjetnikov« je neovrgljiv dokaz, ne le za delavstvo na Angleškem, temveč za delavstvo celega sveta, nadaljne poostitve razrednih sporov.

Pričakovati in upati je, da bo učinek tega dogodka na angleško delavstvo daleko večji in trajnejši, kakor pa učinek dogodkov zadnjih let, ki so v marsikaterem oziru nanj zelo neugodno vplivali. Tudi na Angleškem postaja kapitalizem vzgojitelj delavskega razreda. Saj je tam tudi kot vzgojitelj preživel svojo začetno delo. Da je temu tako, dokazujejo sedanje strokovne zveze (Trades Union), ki so morale nastati kot naravna posledica, s pomočjo katerih se delavstvo brani zoper oderuštvo častitega kapitalizma. Ko pa so bile organizacije ustvarjene, je kapitalizem v vzgoji delavstva odnehal toliko časa, da je ta neprimerno dolgi presledek na angleško delavstvo vplival zelo neugodno, ker je v svojem razvoju na sredini ceste zaostalo, kar je nezogibno moralo imeti za posledico neko otrpnjenje, polovičarstvo. Od tod je prihajal včasih oni nazor ne dosti poučenih in razredno nezavednih delavcev, da učenje v razrednem boju na Angleškem izpodkopava resničnost nauka o razrednem boju

delavcev na evropski kopnini. Razume se, da se je tudi kmalu našlo ljudi, ki so, kazaje na Anglijo, evropskim delavcem dokazovali, da razrednih bojev, ki jih povzročajo le bojne organizacije, treba ni. Toda tudi na Angleškem so razmere, ki jih kapitalizem poraja zorele toliko časa, da so dozorele. Že pred dvema leti se je pojavilo močno stavkovno valovanje, kakršnega do tedaj Angleška še ni doživela. Posledice kapitalistične politike imovitih razredov zoper delavstvo: imperializem, draginja in brezmejno oderuštvo, to vse je že v času še dobre gospodarske konjunktore gospodarsko stališče delavcev močno omajalo. Kmalu na to je bilo videti ogromno stavko rudarjev in potem še transportnih delavcev. Novi duh časa je izvršil svoj zmagoslavni pohod tudi na — Angleško. Onim, ki so do tedaj peli hvalospeve taktiki angleških strokovnih organizacij, je nezogibni preobrat zaprl sapo. Obstrmeli so nad dejstvom, da te organizacije vodijo tudi stavke.

In tudi sedaj je vsak trenotek opaziti plamene stavkovnega požara, ki vsled splošne nezadovoljnosti angleških delavcev izbrušne enkrat tukaj, enkrat tam. Tudi na Angleškem se sedaj uveljavljajo posledice splošne, a nesrečne imperialistične evropske politike, vsled katere bo nemara v prvi vrsti ravno Anglija kar se tiče njenega gospodarstva, najbrže zadobila najhujši udarec. Vrhutega pa brutalnost podjetnikov nevarno narašča. Sedaj ni več reprezentant angleškega podjetništva oni pisec dopisa profesorju Brentanu, kajti dandanes najprikladnejše in najdostojnejše reprezentira angleško podjetništvo dublinski oderuh Murphy, ki je povzročil one krave prizore v Dublinu s tem, da je izdal ukaz, s katerim je uslužbenecem cestne železnice, ki jo on obvladuje, prepovedal, da se ne smejo organizirati, oni Murphy, ki se je javno bahal, da bo delavsko organizacijo uničil. Murphy, povzročitelj dublinskega krvoprelitja, katero je treba smatrati za epizodo v novem, ostrejšem boju med delavstvom in podjetništvom na Angleškem, za epizodo v naskoku izkoriščevalcev na delavce, ta Murphy je danes vzor novega, modernega angleškega delodajalca, on je danes vtelesnjeno stremljenje in predstavitelj namenov vseh angleških izkoriščevalcev.

Začudeno in potrto, nikakor pa ne omajano, stoji danes angleško delavstvo in žaluje nad mrtvimi in ranjenimi žrtvami dublinskih dogodkov. Tudi na vsestrokovnem kongresu angleškem, ki je bil sklican pod svežimi vtisi poročil iz Irske, je na sklepih tega kongresa opaziti sicer tihe, toda resne znake preobrata, katerega so ti dogodki povzročili. Mogočen protest zoper ubijanje kot gospodarske metode, vsaj začasna ustavitev policijskih ukrepov, ustavitev divjega razsajanja policijskih kreatur Murphyjevih, to je bilo trenutno delo kongresa, ki je brezdvomno sicer velike važnosti, vendar pa za bodočnost zelo pomanjkljiva. In vendar, ker pri obstoječem težavnem opravljanju, ki velja za angleške vsestrokovne kongrese ni bilo nič drugega mogoče, je kot pojav bližajočega se zboljšanja pozdraviti geslo, ki se glasi: manjše število zvez z večjim številom članstva.

Delo podjetnikov tudi v tem oziru napreduje hitreje in temeljiteje. Najbolji dokaz temu je omejeno poročilo. Delavstvo vstaja z namenom, da se bo branilo, valovje njegove nezadovoljnosti močno narašča, podjetniki pa pravčasno proti mogočnemu toku delavske nezadovoljnosti ustvarjajo visok jez: obrambno zvezo, ki naj bi vse bodoče gospodarske boje urejevala. S kapitalom 1200 milijonov kron bo gospodi delo olajšano in kar je glavno, tudi omogočeno. Vpričo tega dejstva ne more biti nobenega dvoma, da bodo gospodarski boji angleškega delavstva zadobili popolnoma novo lice, ki bo veselje, s katerim so se nekdanje ponašali zastopniki angleških delavcev, da so njihovi mezdni boji le krajevnega značaja, temeljito razpršilo. »Obrambna zveza podjetnikov za združena kraljestva« — tako se imenuje nova podjetniška organizacija — in to ni brezpomembno, bo urejena tako kakor njene posestrime na evropski kopnini. Kaj naj zoper tako mogočno podjetniško organizacijo počnejo številne, majhne organizacije delavcev?

V tem, kar se odigrava sedaj na Angleškem, prihaja splošno veljavni nauk o razrednem boju delavstva tako izrazito in temeljito do veljave, da se bo sedaj gotovo delavstvo na Angleškem in tudi povsod drugod o pravilnosti in resničnosti tega nauka do dobrega prepričalo. Anglija prejema novo organizacijo in nove metode izkoriščevalcev ostale Evrope, drugače tudi ne more biti, ker na Angleškem žive ravno taki oderuhi kakor povsod drugod. Z ozirom na te okolnosti bo pač dolžnost angleških delavcev, da bodo vzeli za vzor za temeljito revizijo svoje strokovne metode. Sicer pa je tudi upati, da bo angleško delavstvo sedaj obračalo tudi nekoliko več pozornosti ostalemu delavstvu, kajti v ustanovitvi te nove

podjetniške organizacije bode moralo zreti potrditev socialističnega nauka o počasnem toda gotovem poostrovanju se razrednih bojov. Ravno tako angleško delavstvo ne bo smelo nadalje prezirati priznanje kapitalističnega razreda, da se trudi zoper delavstvo v kar mogoče največji slogi in po enakih načelih. Internacionalizem vseh izkoriščevalcev se nam tukaj prikazuje v polni življenski moči. Čim boljje narašča moč in pomen delavskih organizacij, čim večja nevarnost preti kapitalistični nadvednosti, dobičku iz delavčevega dela, tem brezobzirnejši postajajo metode organizacije izkoriščevalcev, tem nujnejše postaja pa tudi opomin na delavce za izpopolnitev in ojačenje svojih delavskih organizacij ter utrditve svojih mednarodnih odnosov.

Ne le samo na Angleškem, temveč tudi v vsej ostali Evropi se tresejo tla kapitalističnega proizvodnje. Od časa velikanske stavke na Švedskem postaja obrambni boj izkoriščevalcev, ki na nesramen način zagovarjajo svojo najsvetejšo »pravico« do neomejenega izkoriščevanja vedno obupnejši. Poizkusi, dobiti odškodnino potom imperialističnih, roparskih vojsk, postajajo čim dalje dražje in riskantnejše, vsled vsega tega pa so polomije, ki se v gospodarskem življenju pogostejše pojavljajo, hujše kot kdaj popreje. Temelji sedanjega reda, ki počivajo na gospodarski anarhiji, in socialne desorganizacije ter nasilne vlade so resno ogroženi. Stojimo v sredini usodnega dela razrednega boja, boja med delom in kapitalom. To je mogoče opazovati povsod, ker to nervoziteta vladajočih razredov dokazuje. V Dublinu policija strelja na delavce, v elzaškem Metzu se zoper delavce postavlja strojne puške, v republiki Švici pošiljajo vojake, da oni sklončajo stavko delavcev uposlenih pri stavki železniškega predora; na Francoskem pa celo uprizarjajo pravcati pogon strokovno organiziranih delavcev in tako gre dalje. Med tem pa, ko meščanski teoretiki iščejo kako mazilce za socialno zlo, grmi iz kongresa podjetnikov v Lipskem močeni klic: socialni politiki in socialni postavodajci bodi konec!

Na drugi strani se med delavstvom pričinja pretresaviti vprašanje možnosti glede večje pripravljenosti in izdatnejše napadalne moči. V Nemčiji in v Švici ravnokar pretresavajo vprašanje generalne stavke, katero so pred kratkim delavci v Belgiji praktično preizkusili. Povsod pa pridno delajo na izpopolnitvi strokovnih organizacij kot glavnem pomožnem sredstvu, ki v razrednem boju delavstva prihajajo kot odločujoči činitelji v poštih. Balkanske vojske so vzdramile proletarce in so jih na mah poučile o notranjih skrivnostnih tajnostih, ki jih kapitalistični red vsebuje. Tisoče in tisoče brezposelnih delavcev pohaja po cestah kot žive priče in zajedno kot obtožitelji zoper kapitalistično politiko, ob enem pa so ti tisoči tudi pomenljivi činitelji stalnega vznemirjenja, kajti beda in skrb jemljeta delavcu vsak mir in trezen preudarek.

V taki situaciji proletarci najlažje spoznajo kako si stvar s kapitalističnim redom v resnici stoji. Ustanovitev enotne podjetniške organizacije na Angleškem v navedenih razmerah pomenja novo svarilno znamenje za delavstvo, ob enem pa pomenja tudi vzpodbudo za neumorno delo za organizacijo, katerega se mora delavstvo na čeli črti poprijeti, ako se bo hotelo izogniti usodepolnemu porazu. Upajmo, da se bo delavstvo po tem znamenju ravnalo in da pokaže, da važna znamenja resnega časa razume.

Dolgovi sami dolgov.

Leta 1868 so znašali državni dolgovi tustranske državne polovice (brez Ogrske) 5.815.229.296 K, leta 1912 je ta dolg znašal že 12.327.127.299 K. Leta 1868 so znašale obresti 212.736.340 K, leta 1912 pa 488.534.022 K.

V teku 40 let so torej državni dolgov narastli za več kakor polovico in ravno tako tudi obresti teh dolgov. Na vsakega državljana pride 400 K državnega dolga. Teh 400 dolguje vsak novorojenček. Vsak državljan mora plačati na leto 17 kron za obresti državnega dolga. Če računamo, da šteje povprečno družina pet glav, sledi, na podlagi neizpodbitnega narodnogospodarskega nauka, da se bremena razdele v enaki meri na konsumente — in konsument je vsak človek — da plačuje vsaka družina letnih 86 kron samo za obresti državnega dolga!

Leta 1886 so znašali izdatki za armado, mornarico in domobranstvo 187.600.000 K, leta 1912 pa že 468.400.000 K. Tu pride torej na osebo 16 K, ali na družino 80 K na leto.

Toda napovedujejo se nam zopet novi, povišani izdatki. Mobilizacija o priliki balkanske vojne je stala 435.000.000 K. Poleg tega zahteva vojna uprava, da se vsakoletni rekrutni kontingent poviša za 31.000 mož, torej prezenčno stanje armade za 62.000. Nadomestiti hočejo sedanje topove — ki so stari še le

pet let — z novimi in graditi štiri dreadnoughte, ki bodo stali vsak 70.000.000 K, torej skupno 280 milijonov kron. Poleg tega bo zahtevala uprava mornarice še okoli 150.000.000 K za druge vojne ladje. Vštevši stroške za mobilizacijo, bo zahtevala vojna uprava eno milijardo kron.

Človeku se dela ob teh številkah kar omotica pred očmi in ni čudo, če ubogi davkoplačevalci že gledajo s strahom v bodočnost in se poprašujejo: kaj bo? Pa tudi položaj vlade ni ravno zavidanja vreden. Že pri sedanjih izdatkih komaj zadoščajo redni dohodki za pokritje stroškov in se mora izvršitev marsikaterega nujno potrebnega dela opustiti. A kje naj se pa dobe sredstva za pokritje novih zahtev vojne uprave? Nove davke? Ti pridejo gotovo. Davek na vžigalice, davek na šampanjec, povišan davek na žganje in pivo, to vse je obseženo že v malem finančnem načrtu, a vse to bi bilo premalo že za pokritje nujnih potrebščin, brez novih zahtev vojne uprave. Novih davkov si pa vlada tudi ne bo mogla izmisliti, ker itak ni nič več, kar bi se še dalo obdačiti. Torej nove dolgove? Toda tudi to ne pojde tako lahko! Pri sedanjem stanju svetovnega denarnega trga in pri sedanjem svetovnem političnem položaju ni skoraj niti misliti, da bi mogla Avstrija spraviti pod streho večje posojilo. Saj so morali že lansko leto v Ameriko po 225.000.000 K, od katerih moramo plačevati 7% obresti.

Delavski poslanci so v državnem zboru že zdavnaj in nešteto krat pred blaznim oboroževanjem svarili, toda vse zastoni, meščanski poslanci, med njimi tudi slovenski, so za razne malenkostne koncesije, ki so bile v mnogih slučajih tudi le osebnega značaja, glasovali kakor na komando za vse kar je vlada želela. Grozne posledice, ki so v gospodarstvu morale nastati pa mora nositi ljudstvo.

Strašna žaloigra v Kardifu.

Je sedaj najbrže že končana. Drugače tako zaposleni brzojav prinaša iz Londona le še počasno vest, da ni prav nobenega upanja več, da bi izmed 359 še pogrešanih rudarjev bilo mogoče iz univerzalne jame spraviti še kakega živega na dan. Zdi se, da ogenj igra z reševalci naravnost fanatično igro. Komaj na enem kraju ugasne že izbruhne zopet kje drugje, v časih pa celo z večjo silo kakor preje. Obupno skušajo reševalci enkrat iz enega drugič iz drugega konca prodreti v usodepolni zapadni rov, dasi ne vedo koliko časa bi rabili predno bi naleteli na zakopane tovariše. Nekega reševalca je vdirajoče tramovje ubilo, toda navzlic preteči nevarnosti so reševalci delali z levjim pogumom, nadčloveškim naporom in vstrajnostjo. Gori pa so v globoki tihoti čakale velike množice svojcev na uspehe reševalnega dela. Samo tuintam prekine nenaravno tihoto histeričen krik kake mlade žene, ki potem v stoterih ženskih srcih najde bolesten odmev. Obupni jok in stok se kakor grozna obtožba dviga proti nebesom, nakar sledi zopet strašna tihota. Tukaj kriči neka uboga mati, »moram priti do svojega sina«, tam zopet se vrže neki kakor smrt blede fant na reševalca, ki je ves črn ravnokar prišel iz jame in ga vpraša: »Ali ste bili v Mafekingu? Maj oče je v Mafekingu!« (Mafeking je ime delu zasutega rova.) »Ali ste bili v Pretariji?«, tarna neka revna deklara, »moj brat je tam«. Reševalec brez vsake besede pa le odmahuje z glavo, da ni bil. Kardifski lordmajor je sprožil denarno zbirkto za ostale po rudarjih, ki so v jami »Univerzal« prišli ob življenje. Ogenj razsaja še. Da bi prišli strašnemu jamskemu požaru v okom so od vodnega nabiralnika napeljali tri cevi, ki mečejo sedaj velikanske množine vode v jamo. Menjajoč se partije reševalcev prihajajo iz jame črni kakor sam premog in skrajno izčrpane. Da se zopet okrepijo dobivajo vročo kavo in toplo hrano, na kar jih v avtomobilih vozijo v hitrem tempu po okolici, da njihova pljuča dobe v se zopet potrebno zračno kislinno.

Dopisi.

Velenje. Da bodo naši tovariši sprevideli, kako nesebični so gospodje klerikalni voditelji, objavljamo sledeči dopis, katerega je neki mali kmet poslal »Narodnemu listu« v Celju. Glasi se: **Dohodki dr. Verstovška!** Iz Slovenjgradca smo dobili od nekega kmečkega somišljenika sledeč vzdihljaj: Želel bi, da bi se meni kmetu tako sijajno godilo kot našemu »kmečkemu« poslancu dr. Karolu Verstovšku! Mož je profesor 8. plačilnega razreda; kot poslancu mu ni treba podučevati na gimnaziji, ali svojo plačo letnih 5000 K vleče mirno naprej. Potem dobi kot državni poslanec letno 7200 K in kot deželni odbornik letno 6000 K, ne všteti raznih potnih, ki jih bo pridno vleklo kot deželni odbornik. Letno dobi 18.200 K in za nje ničesar drugega delati ko včas v deželnem ali dr-

žavnem zboru kaj spregovoriti ter tu in tam po nedeljah na shodih kmete za norca imeti — to je res prekrasno življenje. Kateri od nas kmetov se more z enakim postaviti? Zato se že spleča spokoriti in se preleviti iz strastnega sovražnika dr. Korošca v njegovega najponižnejšega hlapca. Samo kako dolgo si bodo še dali kmetje od dr. Korošca in kaplanov zapovedovati, da bodo takim profesorjem, ki se jim ne ljubi dijakov podučevati in si s trdim delom kruha služiti, pripomagali na svoj račun do takega denarja? — Večjih požeruhov menda sploh ni, kot so klerikalni veljaki. To kar pravi ta kmet o sebi, to velja v polni meri seveda tudi za rudarje, kajti dr. Verstovšek skuša v zadnjem času vodo kaliti tudi med nami, toda prepričan naj bo, da mu bo pri nas grozdje prekislo.

Možice. Pri Friedrichovem rovu sta dne 10. oktobra t. l. padla dva rudarja v jamo, pri čemur je bil posebno eden izmed njih težko poškodovan. Rudar Jernej Fazovnik je padel 8 metrov globoko tako nesrečno, da je nezavesten obležal. Spravili so ga nezvestnega domu, kjer mu je prvo zdravniško pomoč dal rudniški zdravnik g. dr. Simon Hohenvarter. Drugi delavec Lovro Pogladič je zadel tri metre globoko in se težko poškodoval na hrbtu, tudi on je za delo nezmožen. Krivi so na nesreči kakor običajno dotični delavci sami, tako vsaj gospoda vedno pravi. Tudi v tem slučaju gospodje odgovarjajo, češ, če ne bi bili šli delavci tja ali če bi bili bolje pazili, tedaj enostavno ne bi bili ponesrečili. Razume se, da izmed gospode nihče niti z eno besedo ne omeni šlamparijo, ki vlada tukaj vsled divje gonje za dobičkom, katera vse take nesreče povzroča. Kadar pa rudarji odgovorne činitelje na nedostatke v jami opozore, tedaj imajo gospodje gluha ušesa toliko časa, da je nesreča neizogibna. In kadar kak delavec izgubi življenje ali pa po nepotrebnem zapravi svoje zdravje, puste kraj nesreče zabiti z deskami, da se vzroki zakrijejo, da komisija, ki pozneje pride, ničesar ne vidi. Komisija se potem seveda prepriča, da je vse v najlepšem redu in da je kriv kake nesreče le delavec!

Črno. Iz Črne smo v zadnjem času prejeli toliko gradiva, da nam ni mogoče objaviti vsega naenkrat, ker nam ne preostaja toliko prostora, pač pa ga bomo porabili polagoma vsega, v vsaki številki nekaj. Za danes naj zadržuje nastopni dopis:

Pred vsem naj omenimo, da se je v nas tukajšnje rudarje in v naš strokovni list »Rudar« ne prav neumen način zaletel tukajšnji dopisnik celovškega »Mira«. V »Miru« z dne 18. oktobra t. l. je med drugimi objavil tudi sledečo notico:

»Črna. (Kaj to pomeni?) Dosedaj je dobivalo veliko rudarjev »Štajerca« brezplačno; celo vsiljevali so ga posameznim. Sedaj pa ni več tako — oh, kaj še bo. Helenin graben je veljal dosedaj za nemčursko gnezdo prve vrste, sedaj pa ni več tako — oh, kaj še bo. Najzvestejši pristaši so postali naenkrat sociji. Čez 60 jih že imajo rdečkarji v svojih organizacijah. Ali vam nič ne tečejo solze? Bežite, bežite, ladja se potaplja. Od nemčurja do socija je najkrajša pot, ker človek še lahko šekast ostane.«

Če dobro nam znani dopisnik melanholično popravlja »kaj to pomeni«, tedaj mu odgovorjamo, da se bomo znali otresti ne le strupenega »Štajerca« in njegove trapaste hujskarije proti Slovincem, temveč da se bomo znali otresti tudi nič manj trapaste hujskarije klerikalcev. Dobro je, da prihajajo tukajšnji naši tovariši polagoma do prepričanja, da jih oboji, nemčurji in klerikalci hočejo izrabljati kot priprgo za svoje umazane politične namene. Sicer pa bomo s »Štajercem«, ki zastruplja po Spodnje Štajerskem in po Koroškem vse javno življenje, ob priliki obračunali posebej. Za enkrat pa rečemo gospodom v farovžu, ki vedno praskajo tam, kjer jih ne srbijo, ki namreč vedno vtipkajo svoj ošnofani nos med nas rudarje, da bo nemara v kratkem prišel čas, ko bo veljalo tudi za črnuhe — »oh, kaj še bo« in »bežite, bežite, ladja se potaplja«. Bolj šekast kakor so rimski črnuhi, menda sploh ne more nihče drug biti. Ravno duhovniki ene in iste rimske cerkve so najhujši nacionalni fanatiki — slovenski duhovniki hujskajo proti Nemcem, nemški proti Slovincem in ravno tako je slučaj pri rimskih duhovnikih vseh ostalih narodnosti. Na evangelij miru in ljubezni, ki naj bi propovedovali, so že zdavnaj pozabili, ker jima je narodnostno sovraštvo in nestrpnost omotila možgane. Taki šekasti ljudje naj torej nikar drugim ne očitajo, da so šekasti. Mi nimamo ne časa in tudi ne volje, da bi se ukvarjali z nemškim nacionalizmom, vdirjali pa se tudi ne bomo klerikalizmu. Oboje je rudarjem škodljivo. Ako pa tonzuirani dopisnik v drugi notici iste številke sam priznava, da klerikalizem umira in povprašuje, zakaj ne pustimo umirajočega pri miru, tedaj rečemo to-le: Gospodje naj nikar ne po-

zabijo, da so oni tisti, ki se na svojih shodičih in konventikeljnih ne pečajo z nobeno drugo stvarjo, kakor da po nas, našo stranko in naše organizacije udrihajo, da nas in naše stvari obrekujejo, zabavljajo in tudi lažejo. Klerikalna mrhovina naj torej ne odpira venomer na tako infamen način svoje umazana usta, da se ne bo smrad, ki iz teh neizmitih ust prihaja, širil naokoli, potem se tudi mi s klerikalnimi napol mrličji ne bomo pečali. »Mi gremo na dan in vas je strah!« Tako kliče dopisnik v »Miru«. Hu, hu, strašno, strašno, kar zona nas obhaja, res strašno, če ne bi bilo tako smešno, kar gospod v svoji domišljiji trdi. Ne vemo, ali zdi se nam, da je gospoda dopisnika tresla vročinska bolezen, vsled katere je videl okoli sebe same strahove, ko je te vrstice pisal. Kak mrzel obkalden gotovo ne bi za razburjene živce škodoval prav nič. Na vsak način naj farovška kuharica za vse slučaje prebere knjigo od župnika Kneipa. Ostrmelemu svetu razodeva gospod kaplan tudi svoje junaštvo z nastopnimi besedami: »za kaplane loviti ste še prešibki, rajše bi videli pred seboj 'Zajca'«. Ne, ne, gospod kaplan, brez skrbi bodite, ne bomo vas lovili, tudi če ne bi bili tako »šibki«, se nam ne zdi vredno, nam se le smilijo tisti kalini, ki jih vi lovite. Ubogi Zajec v Velenjem, tudi ti si prišel na vrsto. Kaj pa si vendar gospodu v Črnem »naštinu«, da se iz tebe tako krvavo norca brije, eh, grda nehvaležnost. Toda šalo na stran in zapomnimo sledeči stavek, ki ga tudi ta notica obsega: »za to so pa tudi dobili rdečkarji v Črni pisanje iz Trbovelj, da se udeležijo našega zadnjega (sedaj že predzadnjega) zborovanja ter ga poizkušajo razbiti«. Gospod kaplan! Brezdvomno ste napisali te notice in torej tudi ta stavek Vi in zato Vas vprašamo, kako se taka nesramna laž strinja z Vašo duhovsko vestjo? Kako se taka grda laž strinja z Vašim duhovskim poklicem? Ali Vas, ko ste to iz trte izvito laž zapisali, ni oblila rdečica sramu? Pa pravite, da smo prešibki, da bi Vas lovili, ali nam je sploh treba, da bi Vas lovili, ko se v svoji nerodnosti sami ujamete? Ujeli ste se tukaj in Vam prihodnjči dokažemo, da ste se na drugem shodu, ki ste ga od tega zopet imeli, zopet vjeli, kajti tudi pri tej priliki ste se v neki stvari, ki Vam jo bomo povedali, prav debelo zlagali. Res lepa krščanska morala, ki jo Vi kot dušni pastir med svojimi ovčicami širite. Verjemite nam, gospod, da nas je sram, da imamo takega dušnega pastirja, ki se kot orožje proti svojemu političnemu nasprotniku poslužuje navadnih laži. Čeprav smo priprosti rudarji, torej delavci, ali toliko poštenja imamo vendar v sebi, da se ne lažemo, in da tako postopanje smatramo za nečastno. Sreča za nas in naše tovariše, da se nam odpirajo oči. Klerikalni voditelji, ki se poslužujejo laži, bi bili v danem slučaju, ako bi res imeli kaj delavstva za seboj, v stanu to delavstvo izdati in prodati komurkoli, tudi vsakemu nemškonalnemu in judovskemu kapitalističnemu oderuhu, samo če bi kaj neslo. Sicer pa smo hvaležni vsakomur, kdor nam pri agitaciji za naše organizacije pomaga. Tudi našemu kaplanu smo hvaležni, da na tako očiten način našim tovarišem kaže, oziroma dopoveduje, da nimajo ničesar iskati tam, kjer je doma laž in vsled tega tudi nepoštenje. Ostali rudarji, ki še niso med nami, bodo gotovo pravo pot našli in ta pot vodi do poštene razredne delavske organizacije, do Unije rudarjev avstrijskih, kjer je prostor za vse rudarje, ne pa za koga drugega.

Ljubno-Seegraben. V jami »Süccengel« v Seegrabnu se je pripetila huda nesreča. Rudarja Štefan Doberšak in Martin Drobič, oba kopača, sta šla z odprto acetilensko lučjo po smodnik v smodnišnico. Kar naenkrat je bilo slišati močan pok, kakor da bi zagrmelo in ko so drugi delavci vdrli skozi gosti dim v kamro za smodnik, so našli oba delavca ležati poleg zaboja za smodnik, ki sta bila oba na vzgornjem telesu grozno opečena. Umirajoča so ju prenesli v rudniško bolnišnico v Seegrabnu. Kako se je nesreča zgodila, je bilo mogoče izvedeti le toliko, da je eden izmed ponesrečencev obesil svetilko na neki kavl, ki se je nahajal nad zabojem, dotični kavl pa je držal le še tako slabo, da se je vsled teže svetilke iztrgal in je goreča svetilka padla v odprt zaboj smodnika, ki se je takoj vnel. Stanje ponesrečencev je brezupno.

Trieben. Dne 20. oktobra t. l. je približno ob 7. uri zvečer v tukajšnjem magnetitnem kamnolomu hudo ponesrečil kamnolomni delavec Jožef Rosenauer. Pri prediranju nekega rova je namreč neki nabiti strel predčasno eks-

plodiral tako, da mu je zletelo vse skupaj v obraz. Bodisi da je bila navrtana luknja od ribanja po svedru še tako vroča, da se je dinamitna patrona vnela sama od sebe, ali pa se je nesreča zgodila pri vlaganju patrone v luknjo. Ponesrečenemu Rosenauerju je uničilo obe oči in zdrobilo nosno kost; morali so ga potom nosilnice prenesti na železnico in prepeljati v bolnišnico v Ljubnu.

Druga nesreča se je pripetila na skladiščnem prostoru, kjer je magnetitni voz delavca Alojzija Ebenschweiger zadel s tako silo ob roko, da mu jo je izbil iz členov. Ko je Ebenschweiger peljal voz, je drugi voz pridrvel za njim in tako se je nesreča zgodila. Glede obeh nesreč pripominjamo, da jih je zakrivil oderuški akordni zistem, ki je tukaj vpeljan. Ta zistem je sploh vzrok vsem nezgodam, ki se tukaj v preobilni meri, zlasti v zadnjem času dogajajo. Ker je na skladiščnem prostoru neki petoliznik, hoteč se navzgoraj posebno prikupiti, zatrdil, da trije delavci za opravilo dela na skladiščnem prostoru zadostujejo, je dalo povod, da je gospoda število delavcev zmanjšala. Posledice zmanjšane števila delavcev pa so nesreče, trpeti torej morajo delavci. Ta čas pa deluje šest peči, navzlic temu pa profitorska gospoda število delavcev v skladiščih ne pomnoži. Čudno, da delavci ne uvidevajo, da morajo za pomnožitev čistega dobička akcijonarjem žrtvovati svoje zdravje, brez da bi sami imeli kaj od tega.

Seegraben pri Ljubnu. Zastop občine Donavic je v Judendorfu, kjer stanuje pretežna večina rudarjev, pustil nabiti lepake, v katerih svari rudarje pred brezvestnimi agenti (birmovci). Sviri jih, naj bi se ne dali premotiti in zapeljati k izseljevanju po teh agentih v Nemčijo. Nadalje poukazuje imenovani občinski zastop v svojem svarilu na dejstva, da se velike obljube, ki jih ti brezvestni agenti rudarjem delajo, nikdar ne izpolnijo, da rudarji kadar pridejo tja, v mnogih slučajih ne zaslužijo več kakor 3 marke na dan ter da tamkaj kamor jih agentje vabijo, vlada še hujša draginja kakor pa tukaj in da je od tam bila že marsikatera družina poslana preko meja po odgonu nazaj v Avstrijo.

To kar sedaj občina izraža v svojem svarilu, to smo v naših strokovnih listih povedali že velikokrat in poleg nas so tudi strokovni listi v Nemčiji pred izseljevanjem v Nemčijo večkrat svarili, zakaj plače v rudniških krajih Nemčije vsled prevelike ponudbe delovnih moči ravno tako padajo kakor pri nas, rudniški podjetniki v Nemčiji namreč namenoma pošiljajo svoje agente k nam na lov na rudarje, da obilico delovnih moči, ki jim je na razpolago, umetno pomnožujejo, kar potem samo ob sebi razumljivo izrabljajo za trganje na plači. Kar je pa za nemške rudniške magnate najvažnejše, da imajo vedno veliko tujih delavcev na razpolago je to, da morajo tuji rudarji kadar pride do takega konflikta lepo molčati, ker drugače takega priseljenega rudarja, če obrne nase kaj pozornosti, enostavno kot nadležnega tujca po odgonu pošljejo preko meja. Vse to ni nobena tajnost, za katero naši rudarji ne bi vedeli, a vendar se izseljujejo, za to hočemo navesti nekaj vzrokov, ki to izseljevanje pospešujejo oziroma povzročajo in ki zlasti v zadnjem času postaja pravcata nalezljiva bolezen.

Kakor znano so rudarji v ljubenskem in fonsdorfskem okrožju lansko leto pridobili 5 do 8 odstotkov povšanja na plači. Alpinska montanska družba se je takrat namreč bala, da ne pride do takega morebitnega očitnega spora, ki bi ji bil gotovo povzročil mnoge nepravilike, posebno ker je vladala zelo dobra konjunktura, za to je zahtevali delavcev po zvišanju na plači raje mirnim potom ugodila. Ob enem pa je družba tudi opazila veliko brezbriznost, ki je vladala med rudarji napram tem pridobitvam in ne bodi lena, je to brezbriznost tudi takoj v svoj prid ter na škodo rudarjev brezobzirno izkoristila na ta način, da je kmalu na to začela akordne plače (Geding) krajšati. Danes lahko rečemo, da je od lanskega gibanja sem, pogojna plača pri voziču v zelo mnogih slučajih nazadovala celo za 11 vinarjev. To je ena! Pa tudi drugače se gospoda poslužuje raznih in vseh mogočih manipulacij, ki vse povzročajo, da plače izkazujejo vedno nazadujočo smer. V priči teh razmer pa so rudarji popolnoma napačnega mnjenja, misleč, da se bo tedaj obrnilo na boljše kadar jih zadostno število odide, ter da bo morala družba več plačevati, če bo nastalo pomankanje delavcev. Ta račun pa je popolnoma napačen in rodi rvo nasprotno posledice, v dokaz temu nam služi dej-

stvo, da ravno od tistega časa plače upadajo, odkar so rudarji v velikih trumah pričeli tukajšnji kraj zapuščati; kar je na vse zadnje tudi razumljivo, kajti ravno vsled izseljevanja ima družba opraviti s vedno novimi delavci, ki jih lažje izkorišča kakor pa one, ki so bili že dalje časa tukaj in niso več tako skromni kakor novinci.

Prepričani smo, da svarila občine ne bodo imeli tistega uspeha, katerega hoče doseči, bodo pa tudi brez uspeha toliko časa, dokler rudarji sami za zboljšanje razmer ne bodo skrbeli. Izseljevanje bi prenehalo tudi v tem slučaju če bi Alpinska montanska družba sama hotela ustvariti druge razmere, tega pa sama iz lastnega nagiba ne bo storila, nasprotno, izkoriščevalnega sistema se bo posluževala nadalje, ker ji prinaša dobiček. Na okolnost, da je pomankanje spretnih rudarjev občutljivo in za podjetje gotovo neprikladno, se ona ne ozira, glavna stvar ji je, da poceni producira.

Treba je torej tudi v tem oziru rudarjem pojasniti in pouka, da bodo sprevideli, da jim z izseljevanjem ni prav nič pomagano, da pa nasprotno prihaja to preseljevanje v prid podjetnikom tu in tam in da podjetniki tukaj in tam to preseljevanje izrabljajo v svojo korist. Rudarji bodo morali priti končno do prepričanja, da bo mogoče zistem, ki jih tišči k tlom preurediti oziroma odpraviti le tedaj, če si bodo ustvarili močno strokovno organizacijo. Široke plasti rudarjev bodo morale priti do spoznanja, da druge pomoči za nje ni kakor samopomoč. Kdor tega ne verjame, ta se nahaja na napačni poti.

Iz bakrenega rudnika v Mitterbergu, Solnograd. Kar si kak plezalec (paznik) sme pri nas vse dovoliti, o tem nekaj primerov: Rudar Placer je odpovedal delo, imel pa je to smolo, da je na predzadnjem šihitu zbolel tako, da je med šihitom moral z delom prenehati. Ker pa v tem trenutku v pisarni ni bilo nobenega izmed predpostavljenih, pri katerem bi se mogel zglasti bolnega, je naprosil telefonskega čuvaja, naj on prvemu plezalcu ali nadplezalcu, ki bo prišel, to naznani. Do tedaj bi torej bilo vse v redu. Ko pa je drugi dan prišel Placer po denar, je na svoje veliko začudenje opazil, da mu manjka ena krona, dopovedali so mu, da mu je bila ta krona odtegnjena kot kazen zaradi neupravičene odstranitve od dela. Ni bilo dosti na tem, da mu je plezalec Laks med odpovedno dobo za vsak šihit zaračunal 10 vinarjev premalo je ta zlobni človek na popolnoma neopravičen način ubogemu delavcu odjedel še eno krono. Le tako naprej. Najprej delavce izzivajo in dražijo in potem kadar ti v svoji razburjenosti rabijo kake nepremišljene izraze, tedaj ta čedna gospoda kliče orožnike in pusti na vse zadnje po vsej pravici razburjenega delavca še prijeti. Tako postopanje je sicer zelo enostavno ampak prehuda ostrina se rada skrha, to naj si gospodje pazniki zapomnijo, posebno pa naj si to dobro zapomni devetkrat brihtni Laks, ki pri delu potrebuje pogostoma pouka starejših delavcev.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod „Rudarja“ in „Zarjo“.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Fisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

**Priporočamo našim
-- gospodinjam --**

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

KOLINSKO CIKORIJO!